

САВЕЦКАЯ ВЛАДУСЬ

ВЫДАНЬНЕ УСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫНАУЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАУ.

ТРЕЦІ ГОД ВЫДАНЬНЯ.

Штодзённая газета.

№ 290 (695). Пятніца, 29-га сьнежня 1922г.

Пралетары ўсіх краў, злучайцеся
Копт нумару—15 руб. (вып. 22 г.)

Падпісанная плата—
Звычайная—1000 р. зьлёгчана—600 р.
Плата за аб'яскі—500 руб. за радок папугу.
Сьпешныя—на 50% даражэй.
Плата за публікацыю аб страпе даўжантаў:
для членаў саюзу—700 р.
для іншых грамад.—1500 р.
Чырвоны і ўтрыманьне фан. Забавлені—даражэй.
Падпіска і аб'яскі прымаюцца ў Вел-
гэстарум пры Дзяржаўным Выдавецтве.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі
МЭНСЬ, Зьвярэйская, 97.

Вячэрні рабочы факультэт.

Пасля Вялікай Пралетарскай Рэвалюцыі старая інтэлігенцыя, зваў ўсё часта гарыць аб сваім народна-любстве, спачатку не пайшла з рабочымі і сялянамі, захапіўшы ўладу ў свае мазольныя рукі.

Дзеся гадага перад пралетарыятам і бліжэйшым сям'яствам паўстала неадкладнае заданьне: выдзьліць сваю чырвоную інтэлігенцыю, сваіх чырвоных слугаў.

Гэтае неадкладнае заданьне і вылікала ўтварэньне рабочых факультэтаў.

Не зважаючы на тое, што вострае адносінамі між Савецкай уладай і старой інтэлігенцыяй цяпер блізка што лускім зьнікне, гэтае заданьне стварыць сваю ўласную інтэлігенцыю ніколі не аслабела ў сваёй важнасці. Рабочы факультэт—адна з найважнейшых завяваў Вялікай Пралетарскай Рэвалюцыі—паўнічыць паралельнаму прыкладаньню нашую пільную ўвагу.

Рабочы і сялянскі моладзь вялікімі масамі пацягнулася да рабфакаў, але яны не маглі ўмясціць усю жадаючых. Разам з гэтым пачаўся новае пытаньне і новай цяжкасьці. Рабфакі адчыняліся ўсюды раўнамерна. Тамчасам ёсьць значная катэгорыя рабочай моладзі, якая дзея сваёй заняткаў на службе і працы ў прадпрыемствах, на можа хадаць да заняткі ў рабфаку. Сэрца за гэтую моладзь са службы і даць ёй можнасьць вучыцца—на гэта патрэбны дадатковыя сродкі, якіх Савецкая дзяржава пакуль што ня мае.

Каб даць гэтым такім гэтай моладзі магчымасьць вучыцца, былі ўтвораны вячэрні рабфакі. Вячэрні рабфак у Менску пачаў арганізоўвацца

пад канец 1921 г. на грунце паставы Калегіі Нарпарамату Аэзветы Беларусі. Навольну жадаючы адлічыцца ў студэнты вячэрняга рабфака далёка перайшоў за тую аорку, якая была ўстаноўлена.

Правільным, рэгулярным заняткі на Менскім вячэрнім рабфаку пачаліся 6-га студзеня 1922 г. За гэты год студэнты рабфака ўдзянуліся ў вучэбную працу, стварылі свае моцныя арганізацыі і цяпер складаюць адну вялікую дружную сям'ю рабоча-сялянскай моладзі, якая ў будучыню замяніць нас—старое пакаленьне ў нашай прыказі, але і слаўнай барацьбе за камунізм.

Студэнцтва вячэрняга рабфака ня спыняецца перад надмернай працай. Пасля цяжкага працоўнага дня яно зьбіраецца ў рабфак тут ад 7-ай гадзі блізка што да 1-ай гадзіны ночы аддаецца патужнай вучэбнай працы. Гэты энтузіязм, гэтае пага да веды і культуры нашай рабоча-сялянскай моладзі зьяўляюцца найлепшай гараўнямай, што мы перамагам на фронце культурнага будаўніцтва, як мы перамаглі на ўсіх ваенных фронтах. Трэба толькі больш увагі нашым рабфакам і асабліва нашаму вячэрняму рабфаку, студэнты якога аддаюць усю сваю сілу, каб быць больш адольнымі рэвалюцыянерамі і будаўнікамі Савецкай улады. Трэба больш увагі яшчэ і тым, што варуны нона робяць надзе цяжкіх становішча рабочых факультэтаў з боку матар'ялянага. Больш каханьня нашым моладым рабфакаўцам! Больш сродкаў! Яны не прападуць дарма, а прынесуць добры ўраджай рэвалюцыі.

(М. Маравоўскі).

Партыйная праца на вячэрнім рабфаку.

Наша партыя пачала сваю працу вядома, з верасьня месяца. Да гэтага пшак таварышоў, якіх працуюць на прадпрыемствах, не разумеючы патрэбнасьці арганізацыі асобнай ячэйкі пры рабочым факультэце, і працы партыйнай ячэйкі не вядома. З пачаткам акадэмічнага году стала аясна, што палітычна і культурна-просветную работу сярод студэнтаў трэба вясці. Пачынаюцца арганізацыйная праца. Члены партыі былі адзінацмы з сваіх ячэек пры прадпрыемствах і залічаны ў ячэйку рабфака, якая налічвае зараз больш 40 таварышоў. Услед за арганізацыйнай партыйнай студэнтаў арганізавалася і камсамол, які налічвае зараз 17 таварышоў. Цяпераша палітычная, грамадзянская і культурна-асветляючая праца ажывілася. Іст-

нукоў тры гурткі на зьвучэньні гістарычнага матэрыялізму, палітэканоміі і савецкае канстытуцыі. Цікавасьць да гістарычнага матэрыялізму з боку студэнтаў вялікая. Пасяджэньні гуртка зьбіраюцца шмат беспартыйным.

Гурток па палітычнай эканоміі зьбіраецца два разы на тыдзень. Гурток мае 20 членаў, а на наступны гурток прыходзіць больш сарака студэнтаў.

За апошнія часы прымячаюцца пага беспартыйных у партыю. Наогул партыйная ячэйка пры вячэрнім рабфаку мае шырокую перспектыву для сваёй працы і трэба сьведчавацца—будзе мець вялікае значэньне пры выхараўні рабочых, будучых студэнтаў ВДУ.

Д. ГУСІН.

Гадавіна вячэрняга рабочага факультэту.

Пры вялікіх цяжкіх абставінах распачаў сваю працу вячэрні рабфак роўна год таму назад.

Патрэбнасьць адчыніць вячэрняга рабфака вылікалася пэрым радкам важных варунаў, як напрыклад: невялікі набор у ранішні рабфак, вялікая цяга да вавуры рабочых партыйных таварышоў, якіх заняты працаю днём і г.д. Аднамедня працаўнікі цэнтральнага бюро партыі і Савпраббелу ўдарта высювалі пытаньне аб хутчэйшым адчыньня рабфака.

Цяжкімі былі першыя арга-

нізацыйныя крокі і прапа першай палавіны году рабфака: халодныя, неапазаныя школьныя памашчэньні, адсутнасьць школьных падручнікаў, нізкая аплата настаўніцкага персаваду, малы працент вучэў, якіх прыходзілі акуратны,—усё гэта ўтварала вэўспэчэнасьць у самым істнаваньні і разьвіцьці рабфака.

Вучэбы 1922—23 г. пачаўся пры зусім іншых абставінах. Энергічна работа студэнта, ячэйкі, настаўніцкага персаваду заваявала права на жыцьцё і гарантыруе далейшае разьвіцьцё рабфака.

Зараз на рабфаку вучыцца 200 слухачоў, дэлегіраваных выключна саюзамі і партыйнымі арганізацыямі. Слухачы ў большасьці днём працуюць на прадпрыемствах. Усе яны маюць значны рабочы стаж, некаторыя на 10-15 гадоў. Сацыяльны склад слухачоў больш здавальняючы, чым слухачоў дзёнавага рабфака. Навучальнае ідзе рэгулярна, у цэлых памешчэньнях і зьяўляецца 98-100 процантаў слухачоў, здабыты вучэбныя падсобнікі.

На гэтак даўно адбыліся зачоты, якіх жадуць аб вьлізім посьпеху слухачоў.

Уступачаму ў другі год істнаваньня, інакш кажучы, барацьбы за істнаваньне, вячэрняму рабфаку, яго студэнцтву і настаўніцкаму персаваду ішчэ вялікую прыдзецца вясці працу па расшырэньню вучэбна-дапамогчых падсобнікаў і ўстаноў, па падпэньню сьстэмы і мэтадаў выкладаньня.

Заграніцай.

Францыя ўзбройваецца.
БАРДО, 25—12. Францускі марскі міністр увёс у палату дэпутатаў новую праграму, якая прадбачыць пабудову новага павятравага флэту і шэраг берагавых батараў.

Дэманстрацыя ў ахову Марці.
БАРДО, 25—12. Камуністычныя арганізацыі наладзілі на вуліцах Парыжу шэраг дэманстрацыяў з патрабаваньнем вызваленьня Марці. У выніках стачкі з паліцый арыштаваны 43 чалавекі.

Вайцяхоўскі—за добрыя адносіны з Францыяй.
БАРДО, 25—12. Новапольскі прэзыдэнт Вайцяхоўскі паслаў Мілераву тэлеграму, у якой падкрэсьлівае свае зьмеры падтрымліваць саброўскія адносіны з Францыяй.

Фашызм у Чэхіі.
ПРАГА, 27—12. Чэскі ўрад атрымаў весткі аб заговорах фашыстаў, якіх нарыхтоўваюць дзяржаўны пераварот Правадыр нацыянальна-лібэраў Кржмарэ зьявіўся к нацыяналістычным арганізацыям з дэкларацыяй, залічваючы к аб'яднаньню ўсіх адарованых элементаў к нашым. Дэкларацыя раскладаецца чэскім урадам, як падтрыманьне фашысцкага руху.

Перамаўленьні ня маюць вынікаў.

ГАННОВЭР, 27—12. Прыватныя перамаўленьні ў Лёзэні па пытаньню аб пралівах зьбіліліся і ў часе сьветкавоньня Калэд. Ня глядзячы на новыя ўступкі саюзнікаў, перамаўленьні да гэтага часу засталіся без вынікаў.

Зьдэскі над салдатамі ў румынскай арміі.

ХАРКАЎ, 26—12. Прэжыўшыя з Бесарабіі ўсклачы з румынскай арміі павяраўляюць аб надзвычайна цяжкіх парадках у бесарабскіх казармах. Салдаты арыштоўваюцца за чытаньне кніжак самага безабіднага зьместу. Мардабойства і зубатычмы—звычайнае зьявішча.

Апошнія навіны.

Радзі з Ганновэру.

— Рэпарацыйная камісія на апошнім пасяджэньні заснавала, што Нямецчына ня выканала поўнасьцю пастаўкі лясных матар'ялаў і гэтым парушыла Вэрсальскі дагавор. Камісія патрабуе ад Нямецчыны выплаты належнай каштоўнасьці лясных паставак.

— Турэцкая дэлегацыя ў Лёзэні патрабавала звароту Турэччыне вобласьці Масуля.

— Сэнатар Мак-Кормік абвясціў у амэрыканскім сэнаце, што Нямецчыне пагражае голад. Нямецчыну можа выратаваць толькі амэрыканскі банкавы заём, адарочка і плацяжоў, абмежаваньне рэпарацыяў для аднаўленьня разбураных вобласьці і найхутчэйшы вывад войска з Рэйнскай вобласьці.

У Польшчы.

Адзіны нацыянальны фронт.

ВАРШАВА, 27—12. Польская партыя нацыяналістаў паставіла прыняць усю меру і заснаваньню адзінага нацыянальнага фронту, выключачы нацыяналістычны меншасьці.

На памятник Нарутовічу.

Рэдакцыя «Кур'ера Польскага» пачала зьбіраць складкі на памятник Нарутовічу. Пакуль што сабраны 130.000 марак польскіх, у тым ліку 100.000 марак ад супрацоўнікаў рэдакцыі.

Вуліца Нарутовіча.

Рада места Лодзі паставіла Дзейную вуліцу назваць вуліцаю Нарутовіча.

Раскол сярод польскага студэнцтва.

Кіраўнічым органам польскага студэнцтва зьяўляецца «Вынаўчы камітэт 2-га агульна-польскага зьезду польскай студэнцкай моладзі». У гэтым камітэце з 7 сяброў, тры належыць да левага паступовага студэнцтва, а 3 (і старшыня) за правага.

Як вядома, правае польскае студэнцтва брала чыны ўдзел у падзеях 11-га сьнежня. Левае частка «Вынаўчычага камітэту» запрэпанавала камітэту прыняць рэзальную пратэсту проці гэтага ўдзелу з патрабаваньнем прыцягнуць да адпавядальнасьці тых студэнтаў, якіх сваімі заслугаўваючымі нары па-ступкам абвясцілі студэнцкім гонар.

Прапазыцыя гэтая была адхілена большасьцю галаса старшыні. Пасля гэтага прадставіні левага студэнцтва абвясцілі аб сваім выступленьні з «Вынаўчычага камітэту» і

эпублікавалі адкрыты ліст да сваіх прыхільнікаў. Таксама адкрыты ліст да аравых студэнцкіх таварыстваў надрукавалі Арганізацыя Нацыянальнай Моладзі, Студэнцкі Сьвяз Польскай Прагрэсыўнай Моладзі, Філарэтыя Моладзь, Народнішчы (людова) Моладзь.

Справа аб выдачы арыштаваных дэпутатаў Сойму.

Соймавая камісія рэгламэнту і дэпутацыйнай недатынальнасьці на пасяджэньні ад 21-га сьнежня адхіліла прапановы дэпутатаў Лібарманна (ПСО) і Ланцукска (камун.) аб прыстанавленьні судовага працэсу проці дэпутата Круліўскага, выбранага на камуністычнаму сьезьне, па прыязьні дэпутата Васыльчука (украін.) аб сьпэцыяльна судовага працэсу проці дэпутата Луцкевіча (з блізка нац. мен.) паставіла: зьявіўшыся да адпаведных органаў улады, каб судовы працэс проці Луцкевіча быў застаноўлены, пакуль высьвіцца пытаньне аб правільнасьці яго дэпутацкага мандату.

Школа імені Нарутовіча.

Таварыства Грамадзянскай Мадцыны і служба міністэрства аховы здароўя пачалі збор складак на адчыньне школы імені Нарутовіча.

Пастанова Лігі Польскіх Кабет.

Ліга Польскіх Кабет ганьбуе рэвалюцыю і прызнае Сойм і ўрад дэмакратычна аманьні і пакараньня вінаватых.

Дзеля ўшанаваньня памяці забітага прэзыдэнта Нарутовіча Ліга Кабет пачала збор складак на ступніцкую імені Нарутовіча для студэнтаў Палітэхнічнага ўдзелу камуністычнай партыі.

Х-ты Усерасейскі Зьезд Саветаў.

Рэзалюцыя па дакладу аб сьвязе савецкіх рэспублік.

МАСКВА, 27-12. На вачэрнім пасяджэньні зьезду саветаў аднагодова бяз спрэчак прынята прапанована т. Сталіным рэзалюцыя аб заснаваньні саюзу сацыялістычных савецкіх рэспублік.

Адступленьне на фронце асьветы застановалена.

У рэзалюцыі па дакладу Луначарскага гаворыцца, што далейшае адступленьне на фронце асьветы павінна быць застановалена. Усе выкавальніцкія камітэты павінны прыняць неабходныя меры з максымальнаму воддусу сродкаў на справу народнай асьветы.

Рэзалюцыя па дакладу аб прамысловасьці.

Рэзалюцыя па дакладу т. Багданова прапануе прыняць неабходныя меры в далейшаму разьвіцьцю дзяржаўнай прамысловасьці. Неабходны самыя шырокія меры з палепшаньня прамысловых культур: хлябкі, лёну, пяццы, тютуну і разьвіцьцю жывёлаводства.

Рэзалюцыя па зямельнаму пытаньню.

Рэзалюцыя па дакладу т. Мясцова заклікае ўсе установы Савецкай улады з найхутчэйшаму правядзеньню ў жыцьцё зямельнага кодэксу, прызнае неабходным дапамогу сельска-гаспадарчай кааперацыі, дзяржаўнаму дапамогу сялянству ў здабытку рабочай жывёлы, насена, інвэнтару шляхам арганізацыі дзяржаўнага кааператыўнага кредыту.

парод жывёлы і татунку насенаў. Прынцып парат мер дзеля зьмены ў галадаўных губэрнях усёй сыстэмы сельскай гаспадаркі.

Рэзалюцыя па грашовому пытаньню.

Рэзалюцыя па дакладу Сакольнікава зазначае, што грунтоўнае заданьне грашовай палітыкі ўраду — правільнае, раўнаважнае перамеркаваньне сродкаў між сельскай гаспадаркай, прамысловасьцю і транспартам.

Адозва да народаў савету.

На вачэрнім пасяджэньні зьезду Саветаў Эмундзэ аглашае адозву зьезду да народаў савету: дзесы зьезд, вышэйшы законодаўчы орган рабоча-сялянск й Расеі, ад імя многіх мільёнаў рабочых і сялян заяўляе аб сваёй волі сьвету.

Лік дэлегатаў зьезду.

Чытаецца даклад мандатнай камісіі. Прымала удзел усяго 1217 дэлегатаў з правам рашучага голасу і 510 з парадкам. Камуніст у 292, беспартыйных 118, іншых партыяў 5. У ліку дэлегатаў 80 кабат.

Падзяка латвійскіх камуністаў.

Коустэль ад імя 97 прыехавшых у Расею камуністаў з Латвіі кажа: «Мы заяўляемся малой групай, якая выраваецца з латвійскіх вастрагаў у якіх і дагэтуль марнее шмат рабочых і сялян.

Яна зьнішчае лепшых членаў камуністычнай партыі. Дзякуем Савецкую ўладу, якая мегутнаю рукою вызваліла нас з латвійскіх турмаў. Мы гатовы ўсе свае сілы аддаць Савецкай Расеі».

Выбары новага УЦВК.

Выбраецца 207 членаў УЦВК і 116 кандыдатаў.

Пад новым быццям.

Калінін у заключнай прамове сказаў што 10 ты зьезд выпаднуў сваю гістарычную ролю, вырашыў пытаньне аб'яднаньні Савецкіх рэспублік у адзіную дзяржаву.

Становішча асьветы.

З дакладу тав. Луначарскага на X-ым Усерасейскім Зьездзе Саветаў.

Паводку даних Цэнтр. Статыст. Управы, да 1921 г. у нас было 82.397 школ першай ступені і 6.860 000 вучняў. У 1911 годзе было 63 000 школ і 4 мільёны вучняў. Калі мы зьвернем увагу на тое, як хутка ішоў рост школ, дык пачынам такіх цифры: з 1894 г. па 1911 г. кожным год павялічвалася школьная сетка на 1 600 школ, а за час рэвалюцыі — на 1916 школ і на 282 тысячы вучняў.

Але самае цікавае, тое, у якіх адносінах да агульнага ліку дзяцей стаяла школа 1920 і 1921 вучэбных гадоў. Калі возы см даяць ад 8 да 11 год, дык треба лічыць, што 75 проц. усіх дзяцей школьнага ўзросту ў Расеі знаходзілі сабе месца ў школах у 1920 і 1921 г.

І дашкольная справа, якую мы старэйшай проста з пачатку, парывалі да 200.000 дзяцей, якіх вучыліся ў дзяціных садах.

Гэты высокі ўзрост школ быў выкліканы раней ўсёй аграмаднаю энтузіязмам населяньня. І калі ў гэтых школах адчыняліся, іхліат па 1.600 школ у год, дык нішто ня думаць аб т.м. на якія грошы ня будучы утрымлівацца, як чыя будучы іставаць. Галоўнай крыніцай была в-ша цэнтральная сьвета.

У Савецкай Фэдэрацыі.

Канецчю ных гнізд.

Па усёй Жытомірскэй губэрні пачалі каляваць манастыры. Мн істырскія будыні перадаюцца пад завад Адзелау Народнай Асьветы і Аховы Здароўя. Ж-томірскі эпархіяльны савет зьявіцьправан.

дораг чырвоны сьцяг з пяцьма літарамі РСФСР, заваёваны ў загні вайскай барацьбы, лікам агромністых ахяр рабочых і сялян. Аднак на мы сьліаём наш сьцяг, авечыч пабедамі і крысьцю рабочых і сялян перад Сюзам Савецкіх Рэспублік.

Уперадзе вырысоўваюцца контуры новага чываочага сьцягу Сяюзу Сав. Рэсп. Гэты сьцяг узяў у рукі Ленін. Упярод, вышэй нясьце наш сьцяг, каб усе працаўнікі і прыгнечаныя сьвету маглі яго бачыць. Зьезд закрываецца магутным сьпевам інтэрнацыяналу.

Дапамажыце рабфанауцам.

На вачэрнім рабфаку з 250 студэнтаў—50 безработных; яны знаходзяцца ў цяжкім становішчы. Многія галадуюць. Треба неадкладна дапамога ім. Треба безработным вачэрніх рабф-каўцаў здаволіць або пайком, або даць ім працу.

Другі быўлы Пакроўскі манастыр перадаецца рабочым Букарынскага трамвайнага парку.

Дзеля аднаўленьня сельскай гаспадаркі.

МАСКВА, 27-12. Наркамзём адпусьць ремонтунах майстэрням 18 губэрню 20 250.000 руб. на прапрачку сельска гаспадарчых машын і прыладаў. Наркамзём будучы перамаўленьні з ЦК па барацьбе з вынікамі голаду аб вопуську беспрацаўнай май доўгатэрміновай пазыкі ў 20.000.000 руб. для папраўкі сельска-гаспадарчага інвэнтару на 22 год. З гэтай мэтай мясца арганізацыя 95 рамонтных майстэрняў.

Бандытаў к растрэлу.

ПЕЦЯРБУРГ, 27-12. Кіеўскі грэбунел прыгаворыў к растрэлу 14 бандытаў, якіх ўчынілі неадмысліва дзесцікаў налёту і забойстваў. 12 удзельнікаў гэтай банды прыгавораны к турце на розныя тэрміны.

Звыш заданьня.

ПЕЦЯРБУРГ, 27-12. Завод «Чарвоны П» пільняец выпусьць у лістападзе 18.730 ауд. прагратнай сталі замест 10.212 ауд. праграмнага заданьня.

Прамысловасьць аднаўляецца.

ТАРЖОК, 26-12. Пушчакі ўход кампэскал кааправан фабрыка, якая разгарнула працу ў каваенных аб'хв тах. На працу пастаўлена каля 1000 новых рабочых.

Новыя кнігі і журналы.

МАСКВА, 25—12. Дзяржаўны выдавецтвы выпускчае журнал «Красная Новь» — нумар 6—10. Бебель — «Канунчыва і сацыялізм з эрыкуламі Балантай і «Відкі барэц за права жаншчыны».

Прыезд латвійскіх камуністаў.

МАСКВА, 25—12. У Маскву прыехала з Латвіі 90 змучаных палітычнай ахранкай дэмакратычнай Латвіі латвійскіх камуністаў, аб'явеных бз дагавору з Латвіяй. На вазале прыехавшых спаткалі чырвоныя сьцягамі рабочыя чыгуначнікі і вучні.

У Саўках.

(Апавяданьне).

У Саўках чорна, густая, што дзегал, ноч распузылася па хмызьніку. Замыліла ўсе шчылкі, усё ў аду пемру зьяліла... Равы натураліста, схаваліся у воўне аршніку. Нешта ў сабе затаілі, тэмнае, страшнае і жудыць - падсьперагаюць, гатовыя прагагнуць у сваё зчорна-аксамітавае нутро. Маўчалі... Ды і ўсё навакол маўчыць у вейкім чакадзям напружаньні. Быццам воно нешта здарыцца—дзікае, страшнае...

Далека, далека, на колькі вёрст дзягнучца бладонныя прорвы равн. Падарэзаны зны туды і сюды шырокае ўзгор'е. Быццам волат-асілак праехаў з сахой вьлізарнай і глыбокай равн парабіў у цеме зямлі. Равы зараслі хмызьнікам - поўсьцю, але тымі-ж глыбокімі засталаіся...

Страшна вочу ў Саўках. Узгоркі, абрывы жывыя становяцца, соць вачыма чорнымі... Быццам в паргозый гавораць:— А ну тва, увайзі! І маля хто адважыцца ў нотры

пайсьці, як пажка зьяжа ў равн хмурная воч... Ціха ў Саўках... Але зыкі чуваць... Ціха зыкі - пэнты. Саўкі шэоцьць скрывадам атупяж ячынц, цыкуючым хрустам сухіх ветак над зямлі дзікіх зьяроў...

У самай глушы, там, куды вока людское не загляне ніколі, сумна драготныбляск пращчывае пемныя веткі. Вогнішча... Людзі нявокалі. На тварах іх вогнішча грэе дражачымі плямамі. Волдаля, ахварбаныя ў жоўта-чырвоная, веткі схілілі галоўкі і слухаюць... А за імі—цёмра-жудасць...

Іх пьпера... Адцяглых ад усёго сьвету. Уцяклі, вырваліся з кінуцкага мора жыцьця... А іх дражалося жыцьцё і яны ад яго адракаліся. У Саўках звыклі сабе схову...

Дзеці замлі... Ад сваё вёскі тож адарваліся. Перш была сумныя хлопцы прыходзілі, нават дзячэты чысамі забуджылі. Апавяданьне, што азеоцца там... Ёсьці нясіі дэвоц Сяломы на будку, таго сьця...

А потым усё слабей ды слабей сувязь трымалася. Нешта расло павыж тымі і гэтымі... Нейкая сіяня, Асабліва, як маладыя пайшлі... Твая сюды схывацца не адважыліся, пайшлі ваяваць... І царер—як адварнула ўсё вёску...

Ужо з тыдзень, як ня было ні чагутка. Дзв дні ўжо, як ёсьці няма чаго... Пякі грыбы, зягды збіралі, але ўсё ў жыцьце нешта сьое, нешта цягне...

Царер—хто даячыць, хто сядзіць вакол вогнішчы і кожны думэ сваю думэу асобную. Маўчыць, а ў кожнага з вачэй глядзіць пытаньне, рашуча паўстаўшы:

— Што даяеці? Грышка маўчанку паруху... Ну што, хлопцы, прызаўваляі? Га?.. Дрэнна, кажаце? Што, Смоўж, нос павесіў?..

Смоўж, або Зьмітра Кавдрата, паварнуў ад сьвету ў цень свай твар... Не ськазу нічога... — Во што, хлопцы! Треба аумаць... Ці тое, ці другое... Ня зымчаць жа...

О пенька ўзьняў галаву... — Жыць хочыцца, Зьмішч, вачысьцеу... Вачы, Смоўж, хьзера ты абляца ўжо надумч... Смоўж?.. Невадом, хто з іх

вядумаў аб гэтым: ці Сьцёпка, ці Смоўж. Мусіць, у абудных думка гата лунала.

Смоўж і не зварухнуўся—быццам і не да яго казалася. А Грышка—завадчатай пачуў хьстачыне сьпрод сьабрукаў... Каб зьніштожыць аб, гуснуў бабаера—пагрозна:

— Я яго гэтак яўлюся, што не пазнае!..

Анак, усё маўчалі... Грышка зьямяў тон...

— Аб тым, што аўляцца, і гаварыць ня варта. На што-б тады і ўцякаць было!.. Не ўжо, як на мяне, дык калі зрабіў што—не вярні назад... Ды што там? Вачыш ты: не паялі дзень, гора якое... А там што, піраг мі б цябе вармілі? Чулі, якое жыцьцё так...

— Ды гэта глуштва... Яўляцца, яўляцца... Хто гэта захаца яўляцца? Турны ня бачылі?.. Вось жраць няма чаго... З вёскі не якоуць, бацяца, мусіць...

— Не баяцца, а што ім за ахвота дрмаедаў варміць?.. Пайшлі во маладыя, думачыць—і гэтыя могаць сьлужыць, пемча лядачыць... — Ну, дык ілізі, чаго ты... Ды я не аб тое...

Грышка рашуча прамавіў: — Во што, братцы!.. Вачы

варміць ня хочунь—пражывам і бяз іх... На работу станем!..

— Н. якую?..

— На якую?.. А на тавую, на якой за раз можна зарабіць стоцькі, вачылі на іныя за год не саробіш...

Зраўмелі хлопцы... Быццам за сароміліся, пахілілі галовы. А деля на адваго не глядзелі...

— Што, замаўчалі? Сьпалохаліся? Страшна?..

Зноў маўчалі... Потым азьяўся адзі.

— Чорт яго... Каб было з чым... Голымі рукамі...

— Чаго?.. Адна ёсьць стрэльба... Сьцёпка да сваіх даябрацца, двухстволку возьме...

Грышка з чаканьнем углядаўся ў твары хлацоў

— Сьцёпка ударыў Смоўжа па сьніне... — Як, Смоўж, га?.. Пойдзем па павязваньне?

— Усё роўна...

Сказаў, а ў самога нутро хадаеда. Вечы адсюль, уначы захачелася. Налюбай, страшэнай здадас кампанія хлацоў. Жудасць душу ахінула... Эх, і на што ён прышоў сюды!.. На што паддаўся пакусе?..

А хлопцы паналу разварухаліся

Сьпевы, як падмет выхаванья у вясковай школе.

На працягу ўсяе гісторыі педагогікі эстэтычная старана выхаванья заўсёды займала значнае месца, зьвязваючыся, як бы зарываннем агульнага разьвіцьця выхаванца, узьнімаючы яго думку ў тым ці іншым напрамку. Пры гэтым, вяршыня і надта напштоўным элементам эстэтычнага выхаванья служаць сьпевы—музыка. Гэтак, афіяныя, гэтыя прадстоўнікі вяскованага мастацтва, адлюстраваліся на «музаўгодных навуках», сярод якіх вызначаліся сьпевы сьвяшчэнных гимнаў, ігра на арфе і скоі. У спартанскіх школах тапсама, побач з прадметамі вяскованага мастацтва, займаліся скавамі, іграю на флейце і сьпевамі вясковых песень для стварэння ў юнаках бяздэргага, вяскага настроя. У часе сярэдняй вькоў у лів, так званых, «сціх слабодных мастацтваў» была ўключана і музыка, падатаўляючы разам з іншымі «слабоднымі» мастацтвамі да сьхыластай багаслоўнасьці. У нашых расейскіх школах, дзе казённае выхаваньне ставіла сваім ідэалам спэцьяльнасьць «эйна нябеснага», разам са сьлужным навучаньнем выкладаліся і лярвоўныя сьпевы, узгадоўваючы ў сваіх выхаванцаў рэлігіянасьць і рабска-падданьніцкі дух. Асабліва ў такім сьвое карысталася сьпевамі, робячы іх агітацыйным сродкам рэлігіянага фэтышызму сярод сьмэнага люду, школа царкоўна-прыходская. Апрача гэтай мэты, з працаваньнем часу зьместы і часткова міністэрства асьветы сталі ўводзіць сьпевы ў школах агулам, як мастацтва. І першымі і другім нават вынісваліся спэцьяльныя грошы на адчыньненне курсу па сьпевах з выкладаньнем музыкі (на скрыпцы) і на апытна настаўнікам пачатковых і вькоў лярвоў па занятку гэтым прадметам, як лярвоў дадатковых.

Новая працоўная школа, сярод рэчывых сродкаў, пакіраваных да выпраноўкі належнага густу і мастацкага выхаванья, як, напрыклад, многалічныя экскурсіі, лярва, малянавае, театр, агульнае абсталяваньне школы і іншае і іншае,—надта выкарава цюнь сьпевы, аб'яднаючы ў сьбе два пачаткі: харавы і рытмічны. Гэтыя два пачаткі—харчовы і рытмічны—асабліва капштоўны ў новай школе, як пачаткі, разьвіваючыя кляктыўныя звычкі, здольнасьць да агульных аб'яднаных перажываньяў і дасьвіняў. Фэр'ер так ка-

жа: «Ніводная праца, нават дружная работа ў полі з яе агульнымі радасьцямі і маруднасьцямі, не выклікае такога моцнага пачуцьця згоды-салідарнасьці, як сьпевы: у часе харавога пьанья дзіця адчувае сьбе часткаю цэльнага, яно захоплівае яго».

Але апрача такога разважанья аб важнасьці пьанья, калі мы кажам аб пастаўоўцы эстэтычнага выхаванья ў вясковай пачатковай школе, дык якраз будзе на мейсцы ў іллярнашні час пытаньне: якія ж нам найбольш усаго даступны сродкі ка дасягненьню гэтага старана выхаванья? Гаварыць жа аб эстэтыцы ў вясковай школе мы мусім, бо выхаваньне ў ёй, пазбаўленае м стаціх элемэнтаў, зьяўляецца пяржым, бяздушным заняткам.

Разглядаючы гэта пытаньне, аб абсталяваньні школ нава чаго і гаварыць, бо вясковая школа яшчэ ня мае свайго спэцьяльнага будынку, яна яшчэ прымушана масьціцца ў звычайнай сьлянскай хаце, дзе яшчэ ў прошлым вучэбным годзе часам на сьценках замест гравюраў, копіяў з мастацкіх малюнкаў і партрэтаў з правядарамі прэчучых пападаліся абрызкі! Да таго ж, кожны год хата мяняецца, а дяржаўнае выдавецтва, як відан, яшчэ ня мае матар'яльнай магчымасьці ўзяцца за выданьне партрэтаў і малюнкаў для школ.

Выскака ачыняючы з мэтадычнага боку малаявчэ, якое павінна саправажджаць кожную лекцыю, у тым лярку і само пьаньне, усё-ж таці спробы занятку ў вясковай школе ў апошнія два гады вярнуць за не магчымасьць выдзеньня малаявчэ з да дарагоўлі паперы і карандаша для вясковага вучня.

Што датыча лярві, дзе і заняцьцю ёю, першас, саўсім не падгатованы мы, самі вучачыя, а, пяртругое, марудна арудаваць у зьмомь часе з лярвнымі матар'яламі ў адным пакоі, якім карыстаецца і школа і гаспадар.

Застаюцца сьпевы.

З гэтым прадметам усё настаўнікі больш ці менш зьяўны, бо ён выкладаўся ўпярод ва ўсіх вучэствах, а з боку вучняў гэты прадмет не патрабуе ніякіх спэцьяльных патрат: заўсёды можна абысьціся кляскаю допкько.

Як мастацтва ў педагогічным сэнсе, сьпевы ў школе, асабліва ў

пачатковай 4-гадоўцы, не павінны мець сваю мэтаю зрабіць з вучня сьпявака ці даць яму найбольшы лік ведаў па разнаітых гамак,— а разьвіць у ім слых і «пашырыць у ім агульную здольнасьць да эстэтычнага любаванья прыродаю праз сьведомае слуханьне гукаў адошнай. Узьймаючы гнеўны говар лесу ў часе непагоды, заспакойваючыя шапаценьне лісту ў ціхую пагоду, мелэдычныя пералічы ручаіны і г. д.—усё гэта павінна стацца сьведомаю кравіцаю любаваньяў для выхаванца ў выніках лекцыяў па сьпевах.

Найбольшым матар'ялам для пьанья ў нашых беларускіх школах зьяўляюцца вярвоныя песні, у якіх па большасьці заўсёды пьецца пра працу: касьбу, зажыткі, жыво, да жыткі і г. д. Капштоўны тапсама з адкавальнага боку песні гістарычнага зьместу, напр., прыгонныя і інш.

Пры ўмелым падборы матар'ялу і ўмелым скарыстаньні яго налічэ школьныя хоры змогуць сыграць значную агітацыйную ролю ў пашырэньні рэвалюцыйных ідэй самі па сьбе, а гэткасама заахваціць публіку да народных чытаньяў і ўрэшце, ажыцьцё самую школу. Арганізацыя гэтых хораў з вучняў і ня з вучняў-ахаотнікаў да крайнасьці патрабна.

Неабходна яшчэ матар'ялу Асьветы паставіць пытаньне аб эстэтычнай адукацыі ў вясковай школе і ў часткаваьці аб абавязковым уводзе мастацтва харавога, каб скарыстаць магучую моц яго ў школе і па за школаю.

Патрабна ўладжаньне лярвх курсу як па ўсіх прадметах эстэтычнага выхаванья, так і з асаблівым вызначеньнем ілют'ноўкі мастацтва харавога. Во да гэтага часу ў нас былі адно курсы беларусказнаўства, на якіх, напярэдэ, выкладаньне сьпеваў зьмяшалася дэмагэгічэным складаньнем курсанцкіх хораў. Да ўсяго гэтага абавязкова патрабна выданьне хрэстаматэі па сьпевах, у якой, побач з падгатоўчымі ўпражненьнямі і наюднымі песнямі, павінны быць уаюжаны на дзекія галясы гімны рэвалюцыйныя і творы штучныя, каб песня наша «на жалэж раць лярваць» у падчэбэсьці, «смяла біла душы», з гучэла радасьцям, бадэрым прызывам да суопьнааі працы і да агульнай барацьбы за шчасьце працоўнага люду.

Настаўнік Штарэнік Міх.

Агляд доуку.

Пераацэнка пэнанасьцяў.

Уступны артыкул варшаўскай газэты «Кур'ер Польскі» за 22 сьнежня востра крытыкуе палітычную лінію правых польскіх партыяў у стасунку да нацыянальных меншасьцяў і выбараў Нарутовіча да прэзыдэнта Польшчы. Газэта прызнае, што за час незалежнага істнаваньня адраджонай Польшчы правыя польскія партыі не зразумелі сэнсу і значэньня нацыянальнага чытанья для Польшчы.

Ужо самая публіцыстычная тэрміналёгія ў адносіках да нашых нацыянальных меншасьцяў вельмі характэрна і дакладна сьведчыць аб тым, як мы ня ўмелі зразумець тэе жыцьцёвае пытаньне нашай дяржаўнасьці: «чужымі» нацыянальнасьці—вооо самая ласкаваа назва, якую наш «нацыянальны» друк называе Украінаў, немцаў, жыдоў і беларусаў. У момант-жа большага «патрыятычнага» напружваньня замест «чужымі» можаа чытаць «варожымі».

Сумна прызнаваа: царская Расея мела дзель азначэньня сваіх «меншасьцяў» тэрмін у палітычным сэнсе больш прыстойны. Царская Расея хоць тэарэтычна разумела, што з дяржаўнага погляду «ізраодцы» не павінны быць чужымі элемэнтам. Наш разьвіжаны нацыяналізм пасьбе 4 гадоў незалежнасьці не разумеа, што ў Польшчы могуць быць і ёбэць нацыянальнасьці няпольскія, але

ні адна з іх не павінна лічыцца і сьма не павінна лічыць сьбе чужою і гэты нацыяналізм не разумеа, што нававаючы гэтымі «чужымі» нацыянальнасьці варожымі, ствараючы з іх, па прыкладу Бісмарка, ворагаў дяржавы, ён вядзе Польшчу па дароге, на якой разьбіўся нават у што разоў мацэйшы намецка-прускі дяржаўны арганізм».

Паўстаньне такіх поглядоў газэты тлумачыць тым, што правыя польскія партыі, прывыкшы да разьжоньня (канцэпцыі) этнаграфічнай Польшчы, не прыстасаваліся да тэрыторыяльнага росту Польшчы, калі яна выйшла за свае этнаграфічныя межы і не зьмянілі адпаведна свае праграмы і погляды. Адагэтуль і выйшлі такіа супрацьсцьці, што з аднаго боку правыя польскія партыі прагаставалі проціў лініі Керэзана*) а з другога боку нававаючы «чужымі» і «варожымі» нацыянальнасьці беларусаў, українаў, жыдоў і немцаў і заўсета паўстаньне проціў аўтаноміі Віленшчыны, альбо Галіцыі.

З гэтага артыкулу відэць, што ў польскім грамадзянстве пачаўся перагляд і пераацэнка расейскіх поглядаў на нацыянальную справу.

*) Вькоа што ші самай Захочэсьці грамадзянаў Горадзешчыны.

Будуюць новае жыцьце.

Замест царквы-народны дом.

Незаметнымі сьляма вьскі Вярзаўкі. Пяртругага павету, пастанавілі на месцы, дзе стаціць пярсаў, пабудоваць народны дом. Сьляма рэаабраці вярсаў, з 40000 цагліа зааказалі фундамант і сваім сродкамі будуюць дом. Лізіа з сьляма адаў сваю сьляма дзель наладжваньня сада вькол народнага дома.

Рахэство несьветкаваць.
У вьскі Лясны Остраў, Рэчнц вьска павету, на агульным сьходзе сьляма, разам з старымі, аднаго дэсна настанавілі скасаваць сьветкаваць Рахэства і замест яго сьветкаваць дзень Акцябрскай рэвалюцыі, 7-га лістапада.

Замест папоекага дурману—электрычнае асьвятленьне
Сьляма слабады Ганчараўкі на тьга грошы, якія імаі равей папу, вярхталаві пры паравым мьліне дьвама машыну і праналі электрычнае асьвятленьне—пакуль што ў воліспалком, школу і ў бібліатэку.

У хуткім часе будзе наладжана электрычнае асьвятленьне і ў сьлянскаіх хатах. Электрычнымі ліхтарнямі асьвятляецца і вясковая вуліца.

Савет болей патрабей.
Сабраліся сьляма вьскі Ніжняга Кіскаля, Паўлаўскага павету, на перавыбары сельсавецу. Сабраліся калі царквы, а стараж у гэты час заваніў да кабажэства.

— Ёнь, не да гэтага!—заваліся выбірацелі.

Паводлуг думак сьляма, выбары ў сьветы важней царкоўнага зьвону.

Выбары ў Савет—даражэй царкві
У вьскі Грабава, Рэчнцскай вол. Чарнаўскага павету, рэчнцу мясцовага царкоўнага хору не далі пры выбарках у савет права готасу, як чалавеку належачыму да духавенства.

Калі рагэнт аб гэтым даведаўся, ён казаў:

— Адаўляўся назаўсёдкі на толькі сьпяваць у царкоўным хоры, але і бываць у царкві, а траціць праваў грамадзяніна Савецкай рэспублікі не хачу. Мнае права готасу даражэй усіх царквуаў.

Іх захачілі новыя пляны. Вочы жыва бліпчалі, як гаварылі, згаварваліся... Пасталі вакол вогнішча, асьмятаючы чырвоным, дрыжачым блэскам... Як здані якія...

Доўга яны гаманілі, доўга парухалі глыбокую ціш, нававаўшую ў саўтах...

І згаварыліся...

ІІ.
Праз Саўкі прыблгалэ дарога. Кулялася ў равы ўзьябігала на ўзгоркі... То тулялася на хмызьніку, то вьскалі, адврыта ўсьмяхалася жоўтаю пакручэстаю стужкаю.

Было адно месца, дзе дарога шпэрка зьябігала на вртоту скаэзу. З аднаго боку—гара, абросшая густым хмызьнікам, з другога—глыбокая прорва. Небасьпечнае месца. Дарога вузенькая—толькі жалэсам праехаць... Угару яшчэ нішто, а во ўніз—глядзі ды гляді... Добра, дакі конь стрымаае, не пабжыць, а то—беражыся!... Троху -- троху—і лакопіцца...

У гэтым месцы хлопцы заселі. Пярслуаалі, што з гораду валасны будзе ехаць з грашмама. Рашылі перацяць тут...

Смоўж, што мьшавэнаа, прытуліўся ў кустох ля дарогі. Яго абавываа на трудны: як будзе спуска-

па, зьвешкі вьскачыць, спудзіць каня, каб у бок ірвануўся. Дарога вузенькая—наўбэна пакоціцца ўніз... А там ужо хлопцы чакаюць—ванчаць...

Доўга ўжо ждучь. Сонпа хіліцца пачало ка захаду. Цені панангуліся даўгія, даўгія... На кусты, на траву пачалэ класьціся пазалота...

А яго ўсё німа...

Смоўж ляжэць дагары на зямлі... Скрозь веткі алетаньку пьядзіць у далэкае неба блэкітліва і думась шчіркую думу. Яму ўспамінаецца ўсё, што перажыў ая ў апошні час. Як яго бралі ў жаўнеры, як не хапелася яму разлукача з роўнай вьскай, з роднымі людзьмі, як ён аж плакаў, аджаджваючы ў войска... А там—жыцьцё пьжкас, жорстэрае... Колькі ён сьлэз пачалаў, колькі пачак ня спай—усё думаў аб роднай краіне... З Сьпёнкам сьмяшоўся. Бывала, чуць вольная чэска—усё гаварылаі, успаміналаі... Той і пабегчы яго падбухторыў...

Ой, як хацелася ў двор! Смоўж і ня думаў тагда, ці добра ці дрэнна ён робіць; ня думаа аб тым, што можа быць у канцы. Толькі б у двор...

Вось і прыбеглі... Надоўга пьдварэ жыць прышлося. Небасьпечна было заставацца ў вьскі. У Сь...

пайшлі. З Грышкам залучыліся, яшчэ лярва хлопцы прысталі... Сьперш нішто было... Нічо а не рабілі, гулялі, дуралі, апавадалі адзін аднаму пра свае вандроўкі... Хлопцы прыходзілі з вьскі—яшчэ вьскаей было.

А потым іначай пайшло. Адзін аднаму надалучылі, жыць павучынаму ў лярэе тож абрыда. Ды і без работы мутарна вьска. Так захапелася жыць, як усё, акупаюцца ў жыцьцё з галавой.

З вьскі пайшлі маладыя. Некаму стаяў і прыходзіць... Зусім забылася на іх вьска. Годаі пачаўся... І ўсё цяжэй на душы рабілася... Чуў Смоўж, што ня вытрымаа...

І вьска... урэшце...

Не, не чакаў гэтага Смоўж... Не хяпее, баўска... Натра яго не агляджаося з гэтым... Але штось прымушала згаджацца... і рабіць. Хто яго ведаа? Ці сьдрукоеў ён баўска. Ці слабасьці сваёй стыдаўся... Але вьска ляжаў і чакаў, гатовы на страшэннае дэла...

Здалэс аьтарабаніла вьскажэ... Сэрца ў Смоўжэ закалацалася мочна блэноа. Бьтцам яго хто пьскаў, трамаў, а яно вьрывалася. Думкі пьпалаліся што вьхор заакупіцца... А яму зьбірочкі—далэкімі, чужымі

здаліся... Двор прэчэў і загось асабліва выразна прадставілася сьстрэца Ганула...

Бліжэй, усё бліжэй... Вось угары і конь паказалася... За ім кала мажка, у ёй нелькі ў чорным... Ён!...

Ці аьлеза, ці не? Калі зьэла—ня треба тагда: усё роўна нічога ня выдзе... О, каб ды аьлеа!

Не... Толькі накруціў лярны нярукі... Едзе, спускаецца... Яшчэ часінка адна...

Міжвольна Смоўж зірну на каня... Конок напружэўся, трымаа—як сьла... У вачох гэткаа шчырасьць, стараанасьць, аьска... Смоўж успамінуў сьляма Палавогаа. Шкода да болі стала канька...

Ужо нааждаа... Яшчэ коькі крокаў...

Смоўж кіпчымі ўпіўся ў глебу... Вось ужо тут... ужо треба... ужо час...

Не... Не зьлаеў...

Конок, прэчэўшы самую строму, сьскада пабер. Вьскаа зааьскаатаа казаяжэ... Усё далей і далей...

Смоўж сьмянуўся... Што гэта?... Я: гэта так?... Што пьпр будзе?... Ці гэты добра ці блага?... Хлопцы... Яны што... Біць будучь, пьзна... Пьрагонь...

Блізка пачуаіся галасы... Смоўж,

як напрытомны, кінуўся ў лярзынік, убіўся ў самы вьліаны і густы куст і прытуліўся да зямлі, што зайчык. Усё яго пела трэлося, як у ліхаманьні. У галаве блэла адна думка: каб скарэй, каб скарэй... І усё істота яго ў гэты момант была працята адным жалюньнем: каб скарэй пайшлі хлопцы!

А хлопцы гукалі, шукалі, дакі-ся, пагражалі... Урэшце, Грышка сказаў:

— Уцэа, тьскаа яго матары... Ну, ладна, траціць ён калі-небудзь нам у рукі... Пойдэма, хлопцы!

Чароўнай музыкай прэчэўлі ў вьшпу Смоўжэ крокі пашоўных. Сьчакаўшы волькі часінаа, ён асьпэрожна вылез з куста і пачаў прабірацца па хмызьніку... Шаркаа пьскашэпна...

Дух завімаа, сэрца зрываалася, а ў галаве, як кляццом, біла:

— У горад... у вьска... Няхай будзе, што будзе... Турма, дак турма... Абы да людэа абы жыць так, як людзі, а на тулацца, што воўе, па лярсах...

А над Саўкамі ноч сваа ськрэда ўжо раскляла, усё ахінала ў у тасмаую цемру...

М. Зарэчкі.

АДКРЫТА ПАДПІСКА НА УСЕ ГАЗЕТЫ на СТУДЗЕНЬ М-Ц 1923 Г.

Умовы падпіскі на МЯСЦОВЫЯ ГАЗЕТЫ
з дастаўнай і перасылкай:

Газета	Звычайная	Зыготная
1. «Савецкая Беларусь»	1000 р.	600 р.
2. «Звезда»	1200	700
3. «Звезда» з прылж. «Бел. Дзевяна»	1400	1000
4. «Векар»	1000	600
5. «Млот»	600	400
6. «Красная Смена»	—	100
7. «Юная Патары»	—	50
8. «Юнар Аргбайтэр»	—	50

Льготная падпіска на газеты «Звезда» з прылж. «Бел. Дзевяна» прымаецца выключна ад сябраў.

Бил. 2 разы на тыдзень

1 раз

2 разы на месяц

Розьнічная цана:

«Звезда» 60 р. за нумар.
«Векар» 50 „ „

Льготная падпіска прымаецца выключна ад рабочых арганізацыяў і членаў КПБ і КСМ.

Падпісчынам, які падпісуюць яшчэ ўнісуць насля 31-га сьнежня, газеты за ранейшымі дні выдадзеныя ня будуць.

Умовы падпіскі на ЦЭНТРАЛЬНЫЯ ГАЗЕТЫ
без дастаўкі:

«Изв. ВЦИК»	1500 р.	«Труд»	1500 р.
«Правда»	1500	«Беднота»	1200 р.
«Эконом. Жизнь»	1500	«Раб. Масква»	без прылжэнь. 600 р.
		з прылжэньямі	1500 р.

Розьнічная цана:

«Изв. ВЦИК»	80 р. за 1 н.
«Правда»	75 „
«Экон. Жив.»	75 „
«Труд»	80 „
«Беднота»	50 „

ПАДПІСКА на значаных у гэтай абласці панах будзе прымацца толькі да 27-га сьнежня г. г. пасля ж гэтага тэрміну падпіска будзе прымацца па розьнічнай цане.

Да ведама падпісчынаў ад паведаў, мястэч. і валас. падпіска на цэнтральн. газеты прымаец. без дастаўкі.

Почтай цэнтр. газеты перасылацца ня будуць.

Падпіска прымаецца ў Менску ў Белтрэстдруку, Петрапаўлаўск., 8, ва ўсіх гарадох, у аддзяленьнях Белтрэстдр (быўш. Контрагэнтства) і ва ўсіх поч.-т. канторах.

Белтрэстдрук

даводзіць да ведама, што
падпіска на цэнтральныя газеты
з 28-га сьнежня г. г.
будзе прымацца па розьнічнай цане

з гарантыяй выдачы газэт
з 1-га нумару за студзень м-ц,
а па падпіскай цане—з гарантыяй выдачы газэт
з 4-га нумару за студзень м-ц.

Падпіска на усе газеты прымаецца ў Белтрэстдруку з 10-ай
гадзіны раніцы да 6-ай гадзіны вечару.

Белтрэстдрук.

Бібліаграфія.

Кніга амэрыканскага эпіскапа Брауна вышла з друку.

«Выганіце багоў з неба і капіталістаў з зямлі».

Эпіскап Браун.

Ця толькі ў Савецкіх рэспубліках, але і ў капіталістычных дзяржавах ёсць людзі, якія смела выказваюць свае погляды аб забабонах веры.

У нас у такіх званай «жывой царкві» духавенства круціць-муціць, баронячы сваё панства на зямлі, а панства бедных—на небе, а ў Амэрыцы сустрэкаюцца эпіскапы зусім іншага гатунку.

Цяпер выйшла ў друку ў перакладзе на расейскую мову знакамітая кніга амэрыканскага эпіскапа В. Брауна. Кніга гэта ў Амэрыцы карыстаецца вялікім пошпэкам, няка ў працягу аднаго году друкавалася шэсьць разоў.

Асаўная думка кнігі вельмі якая: «Цяпер выдзімацца архангелам, або першым міністрам, пры дапамозе якога Вельзевул—напэталізм болей усёго абманывае прэдоўныя масы». І стары эпіскап раіць: «Выганіце багоў з неба і капіталістаў з зямлі і падгатоўце сьвет да камунізма».

На ўсім сьвеце пачынае падаць ідэалагюклоства ў гнілых вопратках ровных рэлігійных дурманаў.

У нас, на Беларусі, паліт. ксяндзы і рабыні яшчэ надалей стараюцца сьняць пэпру сярод масаў.

Цяра пасляць духавенства ў панства забэснае!

Згублены:

— Папш., выд. Штаб. Менск. Гар. Міліц., Майсэльс В. Ш., кв. 83-6.

— 1) Студэнц. пасьведч., выд. Мед. Фак. В. Д. У. № 187; 2) членск. кніж., выд. Саюз. медыц. і санітары. прадаўн. № 1575, Філіч Н. Н., кв. 84-6.

— 1) Ліч. карт., выд. Менск. Пав. Ваен. Кам. № 823; 2) членск. біл., выд. Саюз. Савец. прац. № 3150; 3) пасьведч., выд. Нар. Кам. Прапы; 4) пасьведч., выд. Г. П. У. на права нашэй, вяткоўкі, Мрачкоўскі Э. Л., кв. 85-6.

— 1) Папш., выд. Мусарск. Вал. Управ. Старопаўльск. пав. Дамарск. губ.; 2) бежанск. біл., выд. тэй жа Вал. Управ., Стральнікова Е. М., кв. 86-6.

— Лічн. карт., выд. Валейскім Пав. Ваен. Кам. Віленскій губ., Мінчуковіч П. Е., кв. 87-6.

— Часов. пасьведч., выд. Нікольска-Сурыўскій Гар. Міліц., Стафуціна П. П., кв. 88-6.

— Кніж., выд. Менск. Сав. Апен. Вайняловіч Ю. Ф., кв. 89-6.

— 1) Лічн. карт., выд. Менск. Пав. Ваен. Кам. № 6047; 2) членск. кніж., выд. Саюз. савец. працаўні. Коханавіч В. І., кв. 90-6.

Бюльлетэнь № 150
Менскай Мэтэаролёгічнай Станцыі
Галоўнай Фізычнай Обсерваторыі
пры Менскай Дасьледчай Валотнай Станцыі.
За 27 і 28 сьнежня 1922 году

СТРУМЕНТ.	1 гадзіна дню.	9 гадз. вечара.	7 гадз. раніцы
Баромэтр	744,7 мм/м	744,6 мм/м	744,6 мм/м
Тэрмомэтр	-0,4°	-0,2°	0,3°
Максымальны тэрмомэтр	-0,4°	-0,1°	0,2°
Мінімальны тэрмомэтр	-1,1°	-0,5°	-0,3°
Вільгаць параўнаўчая	94%	94%	94%
Асадкі ў міліметрах	—	—	0,9
Грунтавы тэрмомэтр на глыбіні 0,8 м.	0,6°	0,6°	0,7°
Флягэр (сіла ветра—мэтраў у секунду)	Пл. Пд. 3-1	Пд. —1	Пд. Пд. 3.

Днём і раніцоў туман.
Вечарам слабы сьвет.

Нам пішуць.

Зьвяртайце ўвагу.

Праходзячы на прагн Багадзельнай вуліцы, мне ўсклі раў кідаецца ў вочы незвычайнае зьявішча, якое творацца між вучаць, выходзячых з 7-й школы: заўсёды вучні лаюцца між сабою. Вельмі зацікавіўшыся, я напытаўся аднаго хлопчыка, які быў з імі, і прыміў удзел у лаюць.—ва што яны лаюцца. Хлопчык мне адказаў так: «У нас у школе дэлая вайна. Вазюць настаўнікі, вазюць і мы. Настаўнікі ня ведаюць, ва што, а мы за настаўнікаў». Аж тут падміла доручыцца бадай што з старэйшае класу і, пачуўшы аб чым ідзе гутарка, дадала: «У нас быў загадчык, стары чалавек, яго зводзілі на яго мейсца назначылі нашата ж настаўніка. Настаўнікі частаю падрывалі ягоны новага загадчыка, а частаю, спачуваючы старому, падалі звану аб перададзены в нашых школы. Нам некаторых шкода, воець дзеля гэтага, як прыдзе загадчык у класу: дык мы крычым яму «далоў», «воў», а другія крычаць, што пельга вучыцца пры такім гвалдзе. Воець мы і вазюем паміж сабою».

Выслухоўваючы ўсё гэта, я мытаюся хто гэта павінен даглядзець за школай, каб яна працавала як належна школе, а ня была нейкай зводкай? За чым глядзіць Гарадскі Аддзел Асьветы? Ці ведае аб гэтым сумны зьявішчы Нар. Кам. Асьветы? Чаму яны дазваляюць школе ваяць так праду? Дзеці ня вучацца, а вазюць, як яны кажуць. Чрэба на гэта зьвярнуць увагу і высьветліць—што тут вінаваты.

Працаўнік асьветы.

Па Менску.

Праезд Т. Абаленскага.
27-га сьнежня праехаў праз Менск у Варшаву паўнаморны прадстаўнік РСФСР у Польшчы, т. Абаленскі.

Кіпаце за вучэньне.
Пастановай ЦКВК Беларусі, дзеці працаўнікоў асьветы вызваляюцца ад абавязковай даламогі школы.

У Козыраўскім лягэры.
Насля адпраўкі апошняга эшалону ў Польшчу ў Козыраўскім лягэры засталася каля 250 уцекачоў большай часткай без належных дакумэнтаў. Сярод уцекачоў пануе эпідэмія зваротнага тыфусу. Хворыя пануць што зьмяшчаюцца ў прыём-

ным павой. Месяца адчыненыя Ізалтара. Пытаньне аб застаўніцка ўдзячоў будзе вырашана ў бліжэйшым час.

У Бел. Дзэрж. Тэатры.
Сьонья апошні спектакль Арленава. Ставіцца Цяра Фёдар Іванавіч—А. Уалстога.

Пачтовае скрынка.
З. Драчу. Ваш артыкул «Культурна-асьветны гурток «Руна»—ня пойдзе. Для газэты гэты мэтар'ал не падходзіць. Пішыце каротка і лёгка, ак прадуце цяпер ваш гурток і вазюць аб жыцьці вашае вёскі.

Няхай кожны граматыны селявін піша, як
можна, у сваю родную газэту—будзем ахвотна
друнаваць!

Открыть подписка на издания Ц. К. Р. К. П.

- 1) Двухнедельный журнал «Коммунистическая Революция». Цена отдельного номера—100 руб., двойного 200 р.
- 2) Ежемесячный журнал «Коммуниста» Отдельный номер 100 руб.
- 3) Двухнедельный иллюстрированный журнал «Крестьянка» Отдельный номер 100 руб.
- 4) Журнал «Известия ЦК РКП». Отдельный номер 100 руб.
- 5) Еженедельный журнал «Красная печать». Цена 400 руб. в месяц.

Подписка принимается в Белтрестпечати (Минск, Петропавловская 8), как от индивидуальных, от коллективных подписчиков, парткомов и ячеек.

Объявление.

На 29 декабря 1922 года назначаются

открытые ТОРГИ на сдачу в аренду буфетов и шалки Белорусского Государственного театра

на время с 25-го января 1923 г. по 25-го января 1924 года. Начало торгов в 2 часа дня в помещении Гостеатра.

Справки даются канцелярией Гостеатра.

Дирекция.